

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL KREIPIMOSI Į LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINĮ TEISMĄ SU PRAŠYMU IŠAIŠKINTI LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO 2019 M. LAPKRIČIO 25 D. NUTARIMO NR. KT52-N14/2019 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2012 M. BIRŽELIO MĖN. 6 D. NUTARIMU NR. 702 PATVIRTINTO KURŠIŲ NERIJOS NACIONALINIO PARKO TVARKYMO PLANO NUOSTATŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI IR ĮSTATYMAMS“ NUOSTATAS

2020 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Prašyti Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą išaiškinti: ar Konstitucinio Teismo 2019 m. lapkričio 25 d. nutarimo Nr. KT52-N14/2019 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio mėn. 6 d. nutarimu Nr. 702 patvirtinto Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ (toliau – Nutarimas) motyvuojamosios dalies 28.3 punkto nuostata „<...> pagal Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalį, 54 straipsnio 1 dalį nustatyto specialaus Kuršių nerijos apsaugos ir naudojimo režimo ir jo suponuojamų apribojimų bei draudimų nepaisymo padariniai negali būti įteisinti jokiais valstybės ar savivaldybės institucijų ar pareigūnų sprendimais arba susitarimais“, 42 punkto nuostatos, kad „<...> Vyriausybė, <...> nustačiusi kitokius nurodytų teritorijų planavimo uždavinių sprendimo rezultatus (sprendinius), nei iki tol galiojusių teisiniu reguliavimu, <...> nesilaikė iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio reikalavimo paisyti bendrojo teisės principo *ex injuria jus non oritur*, sudarė prielaidas įteisinti iki tol galiojusių KNNP planavimo schemos ir KNNP tvarkymo plano (2012 m. birželio 6 d. redakcija) pažeidimų padarinius ir nevykdyti įsiteisėjusių teismų sprendimų, <...> pagal KNNP tvarkymo plano (2019 m. spalio 30 d. redakcija) 9.2.1.7, 9.2.3.2 punktuose įtvirtintą teisinį reguliavimą, kuriuo <...> numatytos Kuršių nerijos nacionalinio parko apsaugos ir naudojimo režimo įgyvendinimo priemonės traktuotinos kaip nustatančios mažesnę Kuršių nerijos, kaip ypač vertingos teritorijos, apsaugos lygį, nei nustatyta įsiteisėjusiuose teismų sprendimuose, kuriais minėtų statinių savininkai įpareigoti atitinkamus statinius išardyti ir (arba) pertvarkyti <...>“, reiškia, kad Vyriausybės diskrecija nustatyti konkrečius sprendinius Kuršių nerijos nacionalinio parko (toliau – KNNP) tvarkymo plane yra apribota įsiteisėjusiais teismų sprendimais (įskaitant ir priimtais bylose dėl KNNP tvarkymo plano 9.2.1.7, 9.2.3.2, 9.2.1.5, 9.2.1.6, 9.2.2.12 ir 9.4.2.26 punktuose nurodytuose žemės sklypuose esančių statinių tvarkymo) nustatytų įpareigojimų ir jais suponuojamo apsaugos lygio, todėl Kuršių nerijos, kaip ypač vertingos teritorijos, apsaugos lygis ateityje negalėtų būti keičiamas (mažinamas arba didinamas) jokiais atvejais, net ir objektyviai pagrindus apsaugos lygio keitimo tikslingumą. Kitaip tariant, ar Vyriausybė, įgyvendindama įstatymų leidėjo jai suteiktus įgaliojimus, *inter alia* įtvirtintus Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymuose, nustatyti konkrečios saugomos teritorijos naudojimo, tvarkymo ir (ar) apsaugos priemones bei pateikti teritorijos naudojimo, tvarkymo ir apsaugos sprendinius, turi teisę įtvirtinti tokį teisinį reguliavimą

(konkrečius KNNP tvarkymo plano sprendinius), kuris nors ir neatitiktų ir (ar) konkuruotų su įsiteisėjusiais teismų sprendimais nustatytais įpareigojimais dėl teritorijos ir joje esančių statinių tvarkymo, tačiau būtų objektyviai pagrįstas poreikiu ar tikslingumu pakeisti Kuršių nerijos apsaugos lygį.

2. Šis Vyriausybės prašymas grindžiamas tuo, kad:

2.1. Vyriausybės 2015 m. balandžio 15 d. nutarimu Nr. 389 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano rengimo“ buvo nustatyta KNNP tvarkymo plano korektūros pradžia ir suformuluoti trys KNNP tvarkymo plano planavimo tikslai – sudaryti sąlygas darniai KNNP gyvenviečių teritorijos raidai, kompleksškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius; įvertinti KNNP tvarkymo plano sprendinius ir rengiamų KNNP teritorijoje esančių kultūros paveldo vietovių nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų (teritorijų ir apsaugos zonų ribų planų bei tvarkymo planų) sprendinių projektus, išsaugant Kuršių nerijos gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumą, užtikrinant kraštovaizdžio gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos priemonių įgyvendinimą, sudarant sąlygas visuomenei naudotis rekreaciniais ištekliais; derinti valstybės ir savivaldybių, fizinių ir juridinių asmenų interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo KNNP sąlygų.

2.2. Konstitucinis Teismas Nutarimu pripažino, kad Vyriausybės 2012 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 702 patvirtinto KNNP tvarkymo plano (2019 m. spalio 30 d. redakcija; TAR, 2019-11-05, Nr. 17602) 9.2.1.7, 9.2.3.2 punktai, reglamentuojantys žemės sklypuose Lotmiškio g. 1, Nidoje, ir Naglių g. 20, Nidoje, esančių statinių tvarkymą, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo principams. KNNP tvarkymo plano (2019 m. spalio 30 d. redakcija) 9.2.1.7, 9.2.3.2 punktai savo nustatymo tikslu ir aplinkybėmis yra panašūs į KNNP tvarkymo plano 9.2.1.5, 9.2.1.6, 9.2.2.12 ir 9.4.2.26 punktus. Pažymėtina, kad KNNP tvarkymo plano (2019 m. spalio 30 d. redakcija) 9.2.1.7, 9.2.3.2 punktais, taip pat ir 9.2.1.5, 9.2.1.6, 9.2.2.12, 9.4.2.26 punktais, siekiant įgyvendinti minėto Vyriausybės 2015 m. balandžio 15 d. nutarimo Nr. 389 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano rengimo“ nuostatas, t. y. Vyriausybei nustačius siekį suderinti valstybės ir privačių asmenų interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo KNNP, taip pat sudaryti prielaidas baigti teisinius ginčus taikos sutartimis ir sumažinti valstybės biudžeto išlaidas, buvo nustatyti nauji sprendiniai, nors tose teritorijose įsiteisėjusiais teismų sprendimais buvo konstatuotas statybų neteisėtumas ir nustatytas tokių statybų padarinių šalinimas. KNNP tvarkymo plano (2019 m. spalio 30 d. redakcija) 9.2.1.7 ir 9.2.3.2 punktų sprendiniais nustatytos statinių statybos (tvarkymo) sąlygos žemės sklypuose Lotmiškio g. 1, Nidoje, Naglių g. 20, Nidoje, o 9.2.1.5, 9.2.1.6, 9.2.2.12 ir 9.4.2.26 punktų sprendiniais – atitinkamai žemės sklypuose Rėzos g. 26A, Juodkrantėje, Rėzos g. 1A, Juodkrantėje, Kalno g. 12 ir Kalno g. 12B Juodkrantėje, Preilos g. 8B, Neringoje. Minėtomis KNNP tvarkymo plano nuostatomis siekta sudaryti prielaidas įteisinti iki tol galiojusių Vyriausybės 1994 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1269 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemos (generalinio plano)“ patvirtintos Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemos (generalinio plano) ir ją pakeitusio KNNP tvarkymo plano (2012 m. birželio 6 d. redakcija) pažeidimų – statybų pagal neteisėtai išduotus statybą leidžiančius dokumentus, dėl kurių jau yra priimti įsiteisėję teismų sprendimai – padarinius.

2.3. Konstitucinis Teismas Nutarimo 42 punkte nurodė, kad „Vyriausybė, siekdama <...> sudaryti prielaidas baigti teisinius ginčus taikos sutartimis ir sumažinti valstybės biudžeto išlaidas, <...> nustačiusi kitokius nurodytų teritorijų planavimo uždavinių sprendimo rezultatus (sprendinius), nei iki tol galiojusių teisiniu reguliavimu <...>, nesilaikė iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio reikalavimo paisyti bendrojo teisės principo *ex injuria jus non oritur*, sudarė prielaidas įteisinti <...> pažeidimų padarinius ir nevykdyti įsiteisėjusių teismų sprendimų“. Tačiau pažymėtina, kad vietovių vertingumas, joje esančios vertybės ar vertybėms apsaugoti būtinos priemonės su laiku gali kisti ir kartu sąlygoti poreikį

peržiūrėti teisės aktais atitinkamose vietovėse nustatytus veiklos apribojimus, būtinus apsaugoti, išlaikyti ir užtikrinti vertingose vietovėse esančių vertybių ekologinę, kultūrinę, istorinę, mokslinę, aplinkosauginę ir kitokią vertę. T. y. laikui bėgant aplinkybės, dėl kurių buvo nustatytas tam tikras apsaugos lygis ir jam užtikrinti nustatyti konkretūs sprendiniai, gali pasikeisti ir įvertinus šį pokytį galima situacija, kai būtų pagrįstai konstatuota, kad tam tikros priemonės (ribojimai, draudimai) nebėra būtini arba būtini didesni ribojimai, draudimai, kurie atitiktų pasikeitusias sąlygas. Pažymėtina, kad Kuršių nerijos, kaip ir kitų saugomų teritorijų, apsaugos lygis nebūtinai gali būti tik mažinamas, jis gali būti ir didinamas, objektyviai pagrindus apsaugos lygio keitimo tikslingumą, pavyzdžiui, išnykus priežastimis, lėmusiomis ankstesnio sprendinio, numatančio aukštesnį apsaugos lygį, nustatymą ar atsiradus naujoms aplinkybėms, pagrindžiančioms naujo sprendinio atsiradimo ir teritorijos apsaugos lygio padidėjimo būtinybę. Atsižvelgiant į tai, veiklos apribojimai, kurie jų nustatymo metu buvo pagrįsti ir kuriais siekta užtikrinti vertingų vietovių ir jose esančių gamtinių, kultūrinių ir (ar) kitų vertybių apsaugą, ateityje dėl objektyvių priežasčių gali būti vertintini kaip nebeatitinkantys esamos situacijos ir vietovės vertingųjų savybių ir (ar) jos apsaugos poreikių, todėl šiai teritorijai gali reikėti kitokių apsaugą ir tinkamą naudojimo režimą užtikrinančių priemonių ir veiklos apribojimų (jeigu tokie yra būtini). Pažymėtina, kad sprendinių keitimo priėmimo aplinkybės gali pasikeisti ir vėliau nei įsiteisėjo teismų sprendimai bylose dėl saugomoje teritorijoje esančių statinių, todėl Nutarimo 24.6 punkte minimas imperatyvas vykdyti įsiteisėjusius teismo sprendimus neturėtų užkirsti kelio Vyriausybei neribotą laiką ateityje įgyvendinti įstatymais jai suteiktus įgaliojimus.

2.4. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų aiškinimo paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti jų nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas tų aktų vykdymas, kad jais būtų vadovaujamasi. Konstitucinio Teismo baigiamojo akto aiškinimas gali būti reikšmingas siekiant užtikrinti ne tik tai, kad būtų tinkamai įgyvendintas to akto rezoliucinėje dalyje įtvirtintas sprendimas, bet ir tai, kad teisėkūros procese būtų deramai atsižvelgiama į Konstitucinio Teismo formuojamą oficialiąją konstitucinę doktriną (pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimas).

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras

Žemės ūkio ministras
Andrius Palionis

Teisės ir personalo skyriaus
vedėja
Reda Skirkevičiūtė

Teisės ir personalo skyriaus
vyriausioji specialistė
Regina Jurkonienė

2020-03-05
kalbos redaktorė